

SECUNDANTE DEO! 28.

TO KOMYON

Sive id qvod variâ ratione
elegans est & dicitur,

DISQVISITIONE INQVISITUM,
Quam

Consensu Amp! FACULT. PHILOS.

P R A E S I D E

D^N. CHRISTI ERNO
ALANDRO,

Eloquentiæ Romanæ Professore,
Promotore & Præceptore suo
Optimo.

Bonorum censuræ modeſte committit

JOHANNES BECKMAN, JOH. FIL.
Ostro - Bohm.

Die 6. Maji A. 1703. in Audit. Superiori,
boris consuetis.

Exc. Jo. Wal.

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS

Summæ Fidei Viro,
DOMINO REVERENDISSIMO,

DN. JOHANNI
GEZELIO,

S. Theologiæ DOCTORI

Consummatissimo,

Dicæcios Aboënsis EPISCOPO
&

Acad. PRO-CANCELLARIO
Eminentissimo,

Nec non

Confistorii Eccles. PRÆSIDI
Gravissimo,

DOMINO & PATRONO
meo

Maximo,
cui

Cuncta super vota fluant!

REVERENDISSIME DN. PATER
EPISCOPE,

Meritorum in Ecclesiam & o-
mnem rem literariam Tuo-
rum, prædicatorem agere hac vi-
ce non est commodum. Os silen-
tio obseptum & linguam frena-
tam cum multa esse jubeant: ma-
gnitudo scilicet rei dicendæ, facul-
tatis inopia & occasionis brevitas.
Sed transeant illa quæ publica
sunt, & cum sint talia postu-
lant prædicari publicè, id est ab
omnibus: tantum quæ me me-
osque afficiunt juvabit & jus erit
hic reminisci. Amens equidem
sum si illa quapiam ratione credam
posse

posse rependi, sed tamen cura
erit perdia & pernox, si salvus pu-
dor sit, ne videri vel dici possint
collata ingratis. Nec tamen in
expedito est, quo pacto me gra-
tum esse probem: quod enim
hanc disputatiunculam, tirocinium
juventæ meæ, tuo nomine ornare
REVERENDISSIME DOMINE ausus sum,
audaciæ quam grati animi, faci-
lius signum venier, Pagella enim
tuum Nomen inscripta non No-
mini confert, sed inde quærit de-
cus & gloriam. Hujus tamen Pa-
trone Maxime delicti gratiam ve-
niāmq; ausim perere, cum etiam
malim hoc in passu culpam de-
precari quam eadem vacare. Non
pluribus obtundam Te REVERENDIS-
SIME DOMINE PATER EPISCOPE, non
fa-

fatigabo, & interpellando crimen
geminabo. Tantum precor, un-
dequaque beatus vivas & seram
obtineas ætatem. Estque hoc
quod ego & clientes Tui omnes
concordes tecum ex corde pre-
cantur. Erit denique votum idem
pro incolumitate Nobilissimæ Tuæ
familiaæ, cuius reisponsor est.

REVERENDISSIME DOMINE
PATER EPISCOPE

Chens unus sumillimus
Joh. Beckman.

VIRIS E

Ampliss: Plur: Reveren

DN. GEORGIO VJUGS/

Præposito districtus Valensis & ejusdem Civitatis & Parœciæ Rustafæriensis Pastori meritissimo, Evergete suo Indulgentissimo.

DN. MARTINO RIVELIO,

Pastori Ecclesiaz Malaxensis optimo, Benefactori reverenter observando.

DM. M. JACOBO WERANDRO,

Hactenus Leg. Pedestris quæ Stetini est, nunc vero designato Pastori Lappicidensi vigilantissimo, Dn. suo pl. honorando.

PROMOTORIBUS &

propen

SALUTEM

decumatis,
dis, Clariss: & Vener:

DN. ERICO ESSEVIO,

Pastori gregis DEI in Rielvio di-
gnissimo, Affini omni observantia
semper colendo.

DN. JACOBO HAUSTRAMMIO,

Pastori Ecclesiarum quæ DEO in Capo
colliguntur inclito, Fautori multis
nominibus æstumatissimo.

DN. CAROLO HOFFREEN,

Verbi Divini Ministro in Nerpes o-
ptime merito, Affini carissimo hono-
ratissimoque.

BENEFATORIBUS
issimis.

ET ANNOS!

DEditis Promotores & Benefactores ma-
ximi, semper recordationes mihi op-
rido juvandas, insignis vestri favoris
& benevolentia, quam in me navasis. Quod
ut nullo excepto tempore recessus apud me vi-
guie, ita & presto fuit, simul ac ingenio
mei mactes se in publicum proripuit. Quo
facto & hunc forum in vestris nominibus ap-
parere volui; mihi quidem per immaturita-
tem, cuius ipse non sum nescius, vicio, do-
bis vero bonori & in grati animis tesseram
ob cumulata in me beneficia. Equis bonique
consulite Promotores optimi si forte hoc factio
ad audendum videar nimis projectus: cum
id quod apud vos depositum sit, summum per-
fectionis apicem tenere debuerit. Sed huius
injurie facile smo facilime litari posse ac-
credo, si me ad vestram recipiam humani-
tatem, illa enim in hisce levibus erit excel-
sior, quam hic meus labor licet foret undi-
que apries atque perfectus, expletusque omni-
bus suis numeris & partibus, nam quid hec
& istius modi? nibil: illa omnia complecti. Et
cum hanc, mihi nunc ut antea suffugium
fore non dubitem, nec Mammum facti mei jis-
dicem recusarim. De cetero gratiam vires &
pacem Altissimi vobis Promotores Benignissimi
ex smo uovere peccore.

Præclarorum & Doctiss: Nominum Vestrum
Æstimator devotus
Joh. BECKMAN.

In,

De Elegantiâ perelegantem
&

doctam Disputationem

DN. JOHANNIS
BECKMANNI,
Amici Oculissimi,

ultus ubique novus placet, atq;
is qværitur arte,
Invenit ornatus altera quæq;
dies.

Nec durat multos, cernis, modus unus
in annos,

Nec color: haud nimis gestibus
unus erit.

Pro-

Proteus cuncta regit : Corydon venit
atque solœcus

Hæc mala qui dictat, Sarmata Lybs-
que venit.

Nec cura hæc vestem & mores mode-
solicitabit,

Ad linguas penetrat se quoque lens
lepor,

Quæritur an recte ? nil dicam, dicere
porro,

Non refugit BECKMAN : ne pi-
geat legere.

annus; scripsit impe-
ditior

CHRISTIERN ALANDER;

C A P . I.

§ I.

On inane est excellen-
tiæ nostra argumen-
tum, quod Summi be-
nignitas Numinis no-
bis, non solum os &
loquela concessit:
quo ipso nos brutis
nobiores, facili & expedita distinc-
tione, reddere dignata est; sed & supra
prius illud bonum, ut unus altero ele-
gantius loquendo, se a cæteris morta-
libus distinguat, largita est. Cujus
rei ope fit, ut quantum per prius natu-
ra humana tollitur supra brutum, tan-
tum per posterius homo homini an-
teponitur. Non ergo convenit, ut cum
mutis rebus filescamus, sed animi do-
cibus, natura nobis studioque datis be-
ne mereri de nobis invicem vitamur;

A

Ad

Ad quod commode à natura instrui-
mū ratione & sermonē, qvo animi
sensā & res quasque pro captu expri-
mēre possumus.

§. II.

Voces vero in sermone vel sunt *sim-
plices*, vel *conjunctae*. Simplices consi-
derantur, ut sunt *r̄̄muata* vel *λόγοι*. *r̄̄muata*
est motus, vel modulatio, constans ex
Elementis literarum, atque potest esse
χρ̄̄muata, cuius nullus est *λόγος*; E. g.
NAPCAS, NIPCIS, REPCESE, CE-
PRES, ROPCOS, NOSROP, FECANA.
CAGETI. DAFENES. HEBARE. GE-
DACO. GEBALI, & cætera scholaſti-
corum ad facilius inveniendum medi-
um terminum aptata technica, vel hujus-
modi alia vocabula cæteroquin ex le-
nihil significantia. *λόγος* vero est, cuius
est *λέξις*, id est, id quod vel notat rem in
terū natura existentem, vel aliquid sive
existens sive fictum sit intellectui re-
præsentat. Apponi meretur locus ex
Bartholino, ubi ex professo hæc docet.
Accurase loquendo differunt *r̄̄muata* & *λόγος*.

λόγος aliquid significat & intellectui repre-
 sentat, vel ut oratio integra, vel ut dictio-
 nes plures, vel ut dictio unica: non enim est
 λόγος nisi λέξιν suam habeat, & aliquid di-
 cat: ἡμῖν autem est verbum, ut fluens per
 os in aures & oculos; vel sermo ut in fluxu
 aliquando nihil significans; ut Blittri, est
 quidem ἡμῖν, sed non λόγος. In sacris equi-
 dem ἡμῖν non reperitur quin sit λόγος, alio-
 ter tamen consideratur vox, ut ἡμῖν, aliter
 οὐ λόγος: Et donum est ἐρμηνείας, posse λόγυς
 aliis aīque aliis ἡμίσαι proferre, dum modo
 λόγυς Spiritus Sancti servemus. Variis er-
 go ἡμίσαι eadem esse potest λέξις & unus
 λόγος, ut liquet tum in linguis diversis; tum
 in una eademque ut pauper, egenus, inops,
 &c. diversa sunt ἡμίσαι, quorum idem λόγος
 quippe unius rei; licet ejusdem rei dari
 esse possint perfectionis gradus, qui in sacris
 attendendi in λόγῳ quorumcunq[ue] λέξει, ut quo
 λέξεως gradus lentiores suscipiendus sit, λόγος
 quisq[ue] debita postmodum ἀναρρίπτει dignoscatur.
 Quamobrem cum λόγοι dicantur, quia non
 nisi λόγοι vel mentis sunt, quae exterius λέξει
 & profers, quod alias interius λέξει vel
 λό-

λόγῳ format: hinc λόγος dicitur, quatenus
λέξεως ejus est simulacrum, quæ conceptum
λόγος interioris mentis exprimere comparata
est: ὥντα vero quatenus eandem exteriū effert.
Eadem inquam vox λόγος est menti interi-
us ἐνέργεια, ὥντα est sensibus, seu eidem menti
exteriorius ēν ἐργώ.

§. III.

Proinde voces sunt vel *propriæ* vel *trans-
late*. Ille rem ut in se est declarant
& nominant. Haec vero illam nominationem, etiam per quandam similitudinem, transferunt in res varias: quod tamen nolo ita accipi, quasi id non agnoscam propriè dictū esse, quod dicitur metaphorice; sano scilicet sensu, nam tropi fāpe proprietatē vehementer promovent, vel saltim non impediunt, verū alio sensu tunc proprium dici didicimus: nempe non ut opponitur tropo sed ut opponitur sinistro, contorro, inadæquato, incompetenti. Quin etiā proprie dici aliquid, quod non dicitur usitatē, docet Gell. l. 19. c. 7. ubi ille; *Obesum notamus propriæ magis, quam usitatē dico, pro exili*

§
Et gracilento, vulgus enim, ἀκεφαλος οντος
αιτιοφασι, obesum pro pingui atque ubere
dicit. De qua sententia, si quid dicere
permitteret juvenilis verecundia id pri-
mò dicerem, quod dicunt ferè omnes,
αιτιοφασι explosam dudum esse, & in-
ventam rationem falsam; deinde ob-
esum omnino proprie significare pingue,
& provenire vel ab Ebræo verbo עכשׁוֹ
vel ab ob & edo, sitque Obesus ille, qui
edendo sibi vitium contraxerat: nam
non est absimile vero, elus dici, ut
pransus, potus & impransus. Sed ad rem.
Hic certe Præpotentis DEI sapientia vi-
vis depingitur coloribus, quod tantâ
convenientiâ res connectere voluerit,
ut vinculis altera alteri possit quasi ad-
stringi. Unde tropus originem traxit,
qui fundatur in similitudine. Sed non
omnimoda rerum est inferenda iden-
titas, ab earundem similitudine. Si enim
id esset, Ironiae nullus relinquenter
locus. Omnis autem figuræ fundamentum,
in sermone nostro est, differentia Creatoris
ac creature: quod res non sunt absolute simplices,

6
ces, sed diversitati subiecte, secus quam illud
quod unum absolute, & solum vere simplex.
Nihil enim est in DEO, quod non sit ipse
DEUS. Hinc verba Bartholini sunt: Varie-
tas illa rebus adbarscit, consideratis vel in
se, vel respectu communissimarum conditio-
num, quibus à simplicitate summa recedunt,
in se tanta est, quanta diversitas tum essen-
tiarum tum essentialium proprietatum, qui-
bus res aliae ab aliis differunt. Ceterum
hæc instrumenta ornandi sermonis, per-
inde sunt atque is, qui utitur. Et qua-
drat huc illud, quod dicit Ianius jocans
apud Phædrum: quale caput est, talis pra-
statur sapor. Ut enim a virtute facilis
lapsus est vel superando medium, vel
idem non assequendo: Ita nimia elegan-
tia, & nimia elegantiae affectatio, evadit
in vitium: contrà omnis elegantiae negle-
ctus rusticitatem & sinistritatem infert.
Sed judicio hic opus est, & coquinariâ
prudentiâ; ut enim coquus, si artem
callet, non ex solis aromatibus epulas
adornat, sed illis modice & tempestivè
intritis, ferculis saporem gratum con-
ci-

ciliat; Ita & Rhetor, tropos & figuræ
scitè adhibendo, sermoni suo gratiam
quærerit: Ita judicii dexteritatem hic re-
quiri, clarissimus Morhofius monet.
Sic enim ille in suo Polyhistore l. 2, c. 1.
*Imaginatio inquit actus mentis est, cum sece
ad phantasma quoddam seu vestigium cere-
bro impressum applicat, super quibus simu-
lacris intellectus deinde ratiocinatur; Qualis
a sensibus plerumque impressio oritur. Imagi-
natione ad inferiora dilabetur mens, & ex
speculatione Phantasmatum universalia colli-
git, cum intellectus rationes puras, ac nullis
coloribus vestitas, res divinas spirituales-
que comprehendit. Potentia hoc imaginante,
rerum imagines & similitudinem earum con-
cipimus.* Quare ad omne genus disciplina-
rum, in quibus imaginatio regnat, exten-
ditur. Inter eas principiatum tenet Ora-
toria & Poësis. Precipua elocutionis vis in
imaginatione consistit: ut enim voces ipse &
sententiae sunt imagines rerum; ita ipsarum
inter se sunt imagines in metaphoris, tropis,
similibus, allegoriis, figuris Rheticis cateris-
que sermonis ornamentis. Ipsa illi ḥd, & nād
ubiq

ubique hic regnare, quibus perpetua est characterum, & actionum expressio, adeo ne, quod pictor suis, id Orator & Poeta suis quasi coloribus exprimat. Quare ex monitu Quintiliani, & Orator & Poeta debet esse ἐνΦαντασιώτος qui sibi res, voces, actus, secundum verum optimè fingat. Quodque hic sancimus de Elegantia in verbis, id etiam in elegantia factorum obrinere (DEO propitio) conabimur ostendere. Eritque hoc, quod hactenus dedi in gustum, ὑπόκροδος tractandorum postmodum in hac mea disputatiuncula.

§. IV.

Quernadmodum non inutilis est consilii, scorias repurgare primum, ut sincerum post id metallum appareat; ita incommoda, quæ ex affectata nimia elegantia propullulant, in quæ aliquis facile incidere potest, nominabo primum, moxque rejiciam. Vocantur vero illa inter alia, πέριπλοχή, ὁμειοία, οὐφιβολία, βραχυλογία, σύνυγχυτις. Ex quibus oritur obscuritas & ambiguitas,

vitiosa scilicet, nam non omnis obfcuritas in vitio est, ut puta quæ respetiva dici sivevit, cum talis sit duntaxat in respectu ad imperitos, à quibus ut omnia intelligi possint, vix optimus dicendi artifex efficere potest. illos enim perspicuitas, quanta quanta demum fuerit, non juvabit magis, quam miserum Tamyrin picta tabella. Vel quæ ex continuatione tropi, in specie metaphoræ, oritur, cum quâdam venustate Allegoriae & parabolæ, quam eleganter quidam definit, hoc modo: Παραβολὴ ἔστι λόγος ψευδῆς, αἰχνεῖζων ἀληθείαν.
 Tales sunt captiones, non tamen ad sophisticandum, ut ita dicam, comparatæ, sed delectandum, item sirpi & gryphi. De quibus hic prolixius dicere esset locus, sed cum popularis amicus meus propè diem de ænigmatibus aliqua in lucem mittere mediretur, non ero hic operosus, sed solum Exempli loco appono sirpum, quem Gellius N: A. L. 12, C. 6. vocat per hercle antiquum perque ledum, tribus versibus senarius constantem:

10
Semel minusne an bis minus non sat scio.
An hincumque eorum ut quondam audiri decier,
Jovi ipse regi notuit concedere.
Et de nominum etymis pauca dicam.
Venit scilicet *Grypus* à græco γρύψος
sive γρύπος, qvod idem est, ac si dice-
remus rete pectorium, videtur autem
aliqvid affinie habere Gryphus cum a-
ve fabulosâ Gryps dicta, inter quam
& Arimalpos, qui ob frequentatam jacu-
lationem dicuntur monoculi, qvod ex
converudine claudendi, oculorum u-
num, alterum amissile videantur: certa-
mina oriri ferunt autores, per custodiam
auri, in quo ea derinendo, & hi eripi-
endo mirâ trahuntur cupiditate. At γρύ-
psilla vox est, quæ proprie de porcis u-
surpari deprehenditur, quasi mu de ca-
nibus, unde dicuntur *mutare*, inde tamen
non est *mutare* verbum, qvod nec si-
gnificatione congruit. Utitur eo Deipno-
sophista in saturnalibus ludicris rogans:
Quam ob causam patricii Megalensibus
mutare soliti sint: plebes Crealibus?

Cod-

Constat autem. Quod mutare, sit con-
vicia mutua agitare. Ita *Gru de porcis*,
unde dicuntur grunnire, juxta dosipat
Scirpi vim Plin: L. 16. C. 18. seqventibus
exhibit. *Scirpi* inquit *fragiles palustresq;*
ad regulum tegetesq; e quibus detracto cor-
tice, candela luminibus & funeribus inservi-
unt. *Scirpus* & *sirpus* vero idem de-
notant: ita tamen ut *scirpus* descendat a
sirpo interposito c, haud secus ac à σπέριος
specus, referente Voss. in Etym: *sirpare*
vero est ligare, vincere, colligando im-
plicare, ut à græco verbo πλέκειν, est
πλεγμα, Cinnini, crines intorti, videt
Schriv: Germanicè etiam *scirpus*, bīsent
à binden dicitur, ut loco citato dispu-
tat Vossius.

§. V

Sic remotis vitiis, quæ in fraudem illice-
re possent, subjiciam aliquam de voce *eleg-
antia*, quam à *lego* tertiae venire in con-
fesso est: cumque apprimè adhanc rem
faciat, quæ habet Voss: in Etymol. non
B3 pos-

possim qvin locum illi huic translocem,
sic enim ille: *Videntur autem veteres a le-*
go, ea notione quā nunc tertia est, in prima
extulisse. Nam unde alioquin sit elegans &
quod idem notat ac electum, Citero tamen in se-
cundo de Nat: Deor; Religiosi ex relegendō, us
elegantes ex eligendo, tanquam & diligendo di-
ligentes, ex intelligendo intelligentes. Ipsiū
autem Concretum elegans videtur qvan-
doque sumi, pro sciente & perito, sic
Calvisius Taurus ad medicum, ut est a-
pud Gellium: fac igitur experiamur ele-
gantiorē esse te in medendo, quam in di-
cendo.

CAP. II.

§. I.

Cum in eo tpo jam res vertatur, ut
signate de elegantia sermonis ali-
quid dicamus: illa præcipue puri-
tate & perspicuitate perficitur. Ad il-
lam supra alia reqvista id pergit,
ut Oratio latina latino & Græca Græco
formetur idiomate, & id qvod cum lin-
gva

gva natum vel genitum est, studiose
spectetur; nam facile una lingua cum
altera per scribentis ~~κακογλωτία~~, potest
misceri, ex qva mixtione ab usu in con-
suetudinem abit, ut lingvæ confundan-
tur. Qvo facto savitas sermonis eva-
nescit, & aditus non nativus, fictus non
verus lepos appetet. Qvæ glaucoma
ne latinæ lingvæ puritati offundatur
peropus fuerit exqvisitè verba singula,
constructiones, proprietates seu geni-
um ipsius lingvæ & pronunciationem
sub rigorosum revocare examen. Ver-
ba itaqve eligenda sunt savia, dulcia,
significantia, idonea, propria, & non
alia qvam qvæ usu & consuetudine
invaluerunt: quemadmodum prolixè
docet L. Valla, Hadrianus Cardinalis,
Franciscus Sylvius & Goclenius qvi
hac arte sic dicitur claruisse, ue
audatores suos nec assiduitate lassarit
unquam, nec diuturnitate sariarit; de
qvo tamen rigida est & ridiculosa cen-
sura Roterodami, qvi dicit: Corr: Gocle-

14
nius Ciceronis multum est dissimilis. Cicero-
nem accipimus prelongo fuisse collo & exili,
Goclenius & brevi & ubero, & adeo non longo
ut mentum pectori pene contiguum sit.
Attamen in Epistolis vox Graeca potest
sine crimine irrumpere per Φασιν vel ut
arcana non revelentur: cum uni, quod
præsumitur, ejus linguae gnaro, & qui
maxime illâ afficitur, prescribimus.
Philosophis quidem, si quam usu &
frequentatione græcarum vocum ad ex-
primendas abstrusarum rerum naturas,
noxam commiserint, ea remittitur, sed
non æque illis, qui latine, pure, classi-
corum ad imitationem scriptorum, vel
orationem, vel epistolam, vel historiam
scriptisse videri volunt. Cæteroqui
si aliis gentis voces, pro illa ipsa lin-
gva, quâ loqui vel dicere contigit, as-
sumantur, in vitiis ponitur. De bar-
baris autem scriptoribus, censet Her-
molaus ut ait Vossius, non re Barbarus,
sic: ne viventes quidem vixisse, ne dum ut
extincti vivant, aut si vivant, videre in pœ-

namb

nam & consumeliam. Ea tamen non modo excusari credimus posse, sed & laudari, quæ in Philosophia pro subtilitate, in Medicina pro utilitate, in Juris regulis pro prudentia, in Theologia pro pietatis dogmatis compendio tradendis adhiberi longo usu recepta sunt. Non pariter probant se nobis, qui curiositate aliis anteponi volunt, putantes se commodiores Sacrarum literarum interpretes, neglectu receptarum vocum & phrasium in Ecclesia. Hi pro *verbum caro factum est*, malunt *sermo corporatus est*. Idem *lotionem* in locum *Baptismi*, *genium* in locum *Angeli* subrogant. Sed hi erunt fere, qui nihil recte translatum esse, nisi quod ipsorum idiomate ad verbum reddatur, putabunt. Quibus sit, ut quam maxime de nativâ vocum significacione detrahatur. Etiam lætitia & amoenitas orationis in nihilum accidit, si latina *Oratio* latinam non obtinuerit constructionem: nam Poetæ aliquando, Historici raro, Oraores rarissime

Gra-

Grajarn constructionem scriptis suis interserere volunt. Excipit porro nos proprietas Lingvæ Lat: quam non hujus ævi populariter loquentium sermo suppeditat, cum a nativo lepore passim deflectat, ut vix multi eum asseqvi possint, sed probatissimi ævi scriptores genus lingvæ nobis sistunt, qui se arbitrio meo, si aliquem alteri præferre voluerim, eximunt. Tamen opinio eorum doctis non arridet, qui nihil scribere aut loqui volunt, nisi quod ex Cicerone haustum sit: nam non omnia ex Cicerone nostra civitate donari possunt, E. g. bustum pro sepulcro: cinges pro cadavere. Præterea etiam industria humana post Cicer: ad instans tempus multa adinventa sunt, quæ eo tempore intra pomæria lingvæ latinæ non interromitti potuerunt. Nec hujus modi res & scientiæ ejus ævo viguerunt & dicendi negotium fecerunt, ut pote de *Idiomate*, *Baptismo*, *Unione hypostaticâ* &c. Proprietatem sectantes etiam

iam mentis, animisque mandent, quod variæ vocum significations inveniantur, quæ usu longiore mutantur. Quare accurata adhibenda erit cautio, ne in propriis & veris significacionibus aliquis error nobis obrepatur. Secernendæ etiam res sublimes ab humilibus, graves à levibus &c. Præponderandæ quoque voces, qvas usus approbavit, quarum aliæ novitati, aliæ vetustati melius sapient, has vel antiquas vel antiquatas nuncupamus. Item aliæ ad ligatam, alii ad pedestrem spectant orationem, siquidem vocum quædam sunt, quæ maiorem exilibus edunt sonum, quædam seniorem & asperiorem, quædam iterum cardiorem & volubiliorem, &c. In eiusmodi omnibus voces apie rebus accommodari debent. Ab hac thesi non abludit Varro, qui, *verbum quodque statuta auraria pendit opertere* dixit. Desideratur etiam in Oratione quidam minor, qui voces plebejas & sordidas, nec non affectatas respuit, quod à Vossi

L. 4. p. 12. reqviritur. Succedit *Pronunciatio*, quæ percipitur in polatione Vocalium, qvæ multum facit ad elegantiam: Variatur vero hæc pro varietate gentium, ut Patrium morem in protérendis vocalibus sequi necesse sit, nam propria Ling. Latinæ pronunciatio in multis fere demortua est. Quantitas vero syllabarum, omnium gentium concensu, ex metris & usu comprobata est.

§. II.

Ad perspicuitatem, quam elegancia exigit, pertinet id, ut quis vocabula ignota non apponat, sed verbis usitatis utatur, ambigua ditet, mediocres ducat ambitus: non discerpas sententias, non turbet ordinem, quemadmodū id præcipit Crassus. Quare illi à vitio haud tuti esse possunt, qui vel minimo sensu obscuritatis patiuntur orationem astici. A dictamine rectæ rationis deflectit, sermonem cum aliquo ita instituere, ut non percipiatur ab eo, quem tamen cognitione rei imbutum quis vult. Re-

pu-

pugnat etiam obscuritas monitis insignium imo omnium Rhetorum, quorum scripta non minus clarè quam docè exarata, oculis nostris obverlantur. Sed advertamus in quantum quidam circa hanc rem involvuntur errorem, eo quod oratio clara & perspicua ab illis habeatur pro rudi & indoctâ, quæ vero variis involucris tegitur, & cum meteoris in altum adscendit, in numerum eruditorum scriptorum referatur. Qua de re etiam Quintilianus conquestus est, dum dixit: Veræ elegantiæ gustu destitutos, non attendere ad artem, quâ composita est oratio; sed tantum ad ea, quæ vera sunt. Certe & ille præceptorem tam vesanum commemorat, qui discipulis inter scribendum tæpius inculcabat, & iterabat σκότισον, σκότισον id est cura, ut tenebrosum & obscurum evadat, quod scribis. Sed hi certo sibi persuadeant, se nunquam benè dicturos, nisi perspicuè dicant; & eum inter oratores non posse referri, qui ita dicit, ut nemo propter intri-

catos sensus intelligat, quid dicat, nam
cum prælumitur eum nihil dixisse.
Sed ut rem verbo complectar, concludi-
mus eam orationem, esse eleganter
formatam, cuius & numeri implere men-
suram animi, & imago rerum propositarum
facile formari potest, & veritas probabiliter
intellectui appareat; Et affectus cum naturâ
rei congruit. E contra illa est deformis &
inepta, quæ hocce affectus praestare non po-
test, nempe si perturbata est, sine distinc-
tione congrua commatum, membrorum & peri-
odorum. Si obscura; si impossibilis, & aber-
rans à proposito, si denique caret affectibus
& languet veluti emorsua: ut docet Laux-
min Cap. 9.

CAP. III.

§. I.

Præmissis his, ad præsentem mate-
riam & propositum pertinere vide-
tur, ut judicemus de elegantia mo-
rum & factorum. Ubi illud primo o-
mnium attendendum venit, elegantiam
aliquando culpabilem haberi. Loca au-
tem

tem quæ docent illam in virtute aliquando positam esse, pauca adducam. Plautus in prologo Mercatoris sat scire & simpliciter:

... Amorem bæc cunctæ virtutis sectari solens
Cura, egritudo, nimiaque elegancia.

Hæc non illum modo qui amat, sed quemq[ue] afficit.
Magno atque solidio multas infortunia.

Nec pol perfecto quisquam sine grandi mala,
Præ quam res patitur studuit elegantiæ.

Similia etiam Gellius L. II. Cap. 2. suppeditata, qui sic: *Elegans homo non dicebatur cum laude: sed id fere verbum ad etatem M: Catonis virtutis non laudis fuit.* Et Cato in carmine de moribus: *Avaritiam omnia virtutia habere putabant; sumtuosus, cupidus, eligans, virtuosus, irritus qui habebatur is laudabatur.* Ex hisce manifestum est vocem *elegans* non usurpatam fuisse ab antiquis pro eo, qui ingenii aliquo acuminè & quodam lepore dicendi florebat, sed qui cultu specioso & ornatu in novummodum incedebat. Adhuc apud Plaut: Act. 2. sen. 1. Trinum: vox elegans turpis putatur cuiusverba hic subne^{ct}a.

NUN-

NUNQVAM

AMOR QVENQVAM, nisi cupidum ho-
minem postular se in plaga
Conjicere eos cupit eos conjectatur subdole
blanditur ab re
Confusis blandi, loquentulus, harpago mendax,
cupes avarus,
Elegans despoliator latebricolarum hominum
corruptor,

Blandus, inops celati indagator.

Quæ omnia vitio verti comperimus,
ut etiam ad commemoratum modo lo-
cum monent Meursius; sic enim ille:
nibil video, nisi elegans hic in vitio posi-
tum, ut alias vocabulum comis & benignus.
Sic eo res in hac mundi senecta reda-
cta est, ut nonnullis mentitæ virtutis
unica pluris fiat, quam sinceræ libra.
Non alia de causa, quam quod parum
expendatur, quid distet verum falso,
& multi se ssvaviter victuros somnient,
si ejusmodi voluptatibus se mergere
possint, imo recte & honeste se cur-
riculum vivendi conjecturos. Sed eo-
rum hominum rationem spissæ admo-
dum

dum tenebræ suppressere, quo minus
animadvertere queant, multa nobis
blandimenta à cœcâ naturâ esse ad-
nata, in quibus sopia virtus torpet.
Nec omne, quod s'vave est, honestum
est; quia sicut inconveniens est dicere,
quod vestes aliquid caloris in se habe-
ant, licet humano corpori eundem con-
servent, ne dissipetur. Ita nec quadrat,
cupiditatum lenocinia, licet splendida
videantur, pretiosa & veneranda, ratio-
nem honesti habere, in vitium siqui-
dem pronus est eorum usus. E con-
trario omne vitæ genus, cum virtute,
jucundum & gratum, & molestiæ ex-
pers est. Et quod voluptatibus adeo
obstricti quidam teneantur, causam hanc
esse remur, quod totum pectus pietate
erga DEUM, curâ rerum honestissima-
rum, & dolore ob admissum vitium
subsequente, sibi vacuefecerint. In his
deprehenduntur à cupiditatibus pravis
soluti animi affectus, qui nisi sedantur,
hominem prosternunt. Verum, si quis

ali-

alias adhibere voluerit machinas, ad
 regendos vitiosos affectus, ut nec te-
 merè obstrepant, sed acri judicio &
 intentione dijudicentur, quo ad eorum
 obsequia homines reddantur cautiores,
 non videm⁹ quin legibus optimē vitia co-
 erceriqueant. Nisi autē tale examen præ-
 cesserit, vitia nihil molestiæ nobis creare
 videntur, unde illa exanimō non & quē fa-
 cile eradicari possunt, quæ aliquam nobis
 afferunt voluptatem, ac ea quæ detestabi-
 lia & pro netas habentur. Proinde etiam,
 haud levis sp̄ctatrix & dijudicatrix in
 fugiendis iñs, quæ nomine vitii insi-
 gniri possent, est illa *prudensia*, quæ ac-
 curatè perpendit contrariæ virtutis or-
 namenta, ex qua rerum collatione fa-
 cilē apparet, unde eniteat virtus & e-
 rumpat vitium. Quæ duæ res de diu-
 surnitate certant, eo quod posteritati
 traditæ, non modo huic superstites esse,
 sed æternare contendant, quarum ta-
 men una in laudem, altera in vitupe-
 rationem cedit: prior autem tanto ma-
 jori studio est sectanda quod rationem
 bo-

boni perpetuam habeat, tantoque certius posterior est fugienda, quod ipsi semper comes sit rubor, damnum & exitium.

S. II.

Jam jubemur ad lancem exigere illam elegantiam quæ boni præ se fert rationem, qualis est illa apud Nepotem descripta, vit. Attic. c. 5. 13. *Elegans, non magnificus, splendidus, non sumptuosus omnidi diligentia, munditatem non affluentem affectabat.* Scilicet medium inter nimiam elegantiam & rusticitatem tenebat, ad neutrum extremonū ut propenderet, ad quem locum sic in indice monet Clariss: Boeclerus: *fit oppositio inter cultum domesticum, vel cum modo & mundicie, vel cum sumtu & splendore dispensatum:* Et vicissim idem Nepos, vitâ eadem cap. 19. familiaritatem ejus consecutus nulla aliâ re, quam elegantia vita, ad quæ verba rursum laudatiss: Bocclerus: *Elegantia vita ad universi moris condecorantiam referenda.* Et certe idem nominatissimus Bocclerus li-

brum scripsit de elegantia moris politici, ut testatur in Polyhist. Morhoff. Et Aristoteles saepius τὸν πολιτικὸν τρόπον inculcat. & Plutarch: περὶ παιδὸς ἀγαθῆς: in initio statim sollicitus est, quomodo pueri evadant σπερδαῖοι τοῖς τρόποις, elegantes moribus. Ita accuratam & honestam etiam Spurinnam coluisse vitam perhibet Plinius Lib. 3. Epist: adeò ut, velut siderum cursus certus est, ita vitam hominis ordinatè disponi amaverit: quæ omnia ab auctore loco Cit: fusius tractantur. Fuere Romæ pueri, qui dicebantur Camilli, propterea quod in peragendis sacris eorum ministerium reqvirebatur: horum erat delicatus cultus & accurata morum ratio, nam necesse fuit illos omnibus vitæ partibus esse moderatos, quia vitiosâ & flagitiosâ vita noctatis aditus ad sacra non patuit. Ex quibus documentis palam est, vitam sine præclaro more & tenore, inque obscurō peractam contemtibilem esse; ut a: in pomis matura dicuntur, non ea adeo quæ

caduca sunt, sed quæ tempore suo adulta maturataque: & quemadmodum illæ plantæ aliis præstantiores sunt, quæ multum fructus brevi progerminant; ita etiam homines metiri æquum est, non longitudine vitæ, sed virtute & honestate, nam pulcritudo non nisi ex moderatione æstimanda erit. Catonis adhunc locum quadrat & præclaræ veritatis sententia est: *Vita humana prope ut ferrum est, si exerceas conteritur; si non exerceas, tamen rubigo interficit, item homines exercendo videmus conteri, si nihil exerceas, inertia atque torpedo plus detrimenti facit, quam exercitatio.* Porro elegantia etiam sumitur pro cultu & ornatu mulierum, quo viros capere aliquando student, & nihil aliud importat, quam quod alias *Galanterie* nuncupamus. Quid de re videatur Phæd. Fab. 8. Lib. 2. de muliere quâdam, quæ celabat annos elegantiam, i.e. variis industriis in comendo & pingendo, ne quid obstaret, quomodo placeret viro. Connatur etiam vultus, gestus, cor-

ris & sermonis suavitatem, ut Fabro placet
in nouis ad Phaedr. ibi enim ille, Gallica
voce galante & galanterie hoc genus ele-
gantiam vertit. De hac elegantia, & be-
ne & male sentire quis potest: sed quem-
admodum omnis actio ex intentione e-
rit dijudicanda, ita & haec elegantia ab
honestate remota non ponitur, si me-
dium servetur, nec in alterutro extre-
morum claudi videatur. Qvod in ex-
cessu tamen frequentius, quam in defe-
ctu evenire liquet. Ne vero quis existi-
met, illud potius extremum, quod ru-
sticitas & sinistritas nominatur excu-
sari vel amari debere, sciat per socor-
diam & rusticitatem, tempore, ingenio
& viribus defluentibus, virtutem he-
bescere. Nec quis extra crimen for-
dium erit, si habitu quotidiano, agresti,
humili & obsolero, vesteque pastorali in
conventu solenni, & cœtu publico in-
cedat. Hoc enim quid nisi agreste, sub-
morum & ridiculum foret? Porro
pace & venia modestiæ, humilitatis &
decentiæ, etiam hac elegantiâ uti licet:
nam,

nam, non vestes pelliceas nobis solum
 ordinavit DEUS, sed & holotericas &
 bombycinas. Variis etiam vestium in-
 struimur generibus, pro varietate tem-
 porum, status, nationis, ætatis & sexus,
 quæ res si ordine obliquo dispositæ tue-
 rint, per negligentiam illepidæ atque in-
 elegantes evadent. Sic Reges & prin-
 cipes in Script. S. insigni ueste adorna-
 tos fuisse legimus. Nec aliis modico
 auro distincta & gemmis adornata ve-
 stis omni jure interdicta est. Habita
 tamen ratione conditionis privatæ &
 publicæ personæ, qvibus non promiscuè
 & sine discrimine ornatu vestium uti li-
 cet: sed illos modicus, hos speciosus
 cultus condecet, ne servus & Dominus,
 homines inferioris & superioris condi-
 tionis, eodem omnes ornatu appareant.
 Qvod nunc vix aliter fieri palam est.
 Et hoc facientes, nescio quam excusa-
 tionem prætendere volunt. Et si ille
 amictus ipsis gratus videatur, tamen non
 facilis est expurgatu. Omnimoda enim
 naturalis & qualitas, promiscuum jus o-

mnium rerum, & status purè naturalis
dadum ad Garamantas proscripta sunt.
Unde faciliter negotio concludere possumus,
æqvalitatem illam naturalem non
patrocinium similis vestitus hominum
succipere posse: nam, per humile &
splendidum vestimentorum genus, supe-
riores ab inferioribus distingui convenit.
Rectè ergo concludimus, illos homines
non esse bene moratos, sed ambitiosos,
& luxu fluentes, qui cultiori quam pro-
fortuna sua habitu utuntur. In hisce o-
mnibus quæ dicta sunt, quidam summo
studio nituntur, elegantiâ aliis præferri.
quod quidem in tantum licitum est, in
quantum honestati nihil detrahatur,
vel nihil admittatur quod pudicitiam
inficiat, vel castitatem evertat: quia cer-
tis finibus luxuriæ effervescentis æstus
semper coerceri debent. Non ab refore
existimo, si Socratis sententiam hic in-
terserram paulo diligentius perpenderi-
mus: qui monuit juvenem inspecto spe-
culo nævum corporis, vel vitiis contra-

Etum,

Etum, in vultu offendentem, virtute ipsum
emendare, formosam faciem vero qui
deprehenderent, illis nequid vitii obve-
nire curæ esse voluit. Sicque castitatem
& pudicitiam, verum illum ornatum &
veram elegantiam facimns. quæ temper
ornat. Specialem elegantiae modum non
quimus hic exprimere, præsertim cum
nullius hic vestigia legere detur. Tan-
tum illud monemus, ne Christianus
mundanis vestibus superbiat, sed ut cœ-
lestes vestes justitiam Servatoris, veram
sanctitatem, splendorem filiorum DEI,
& transfigurati corporis gloriam aße-
qui unicè desideret.

s. III.

Quemadmodum non solum ex superio-
ribus, verum etiam cæteroqui patet,
eos Oratores optimos censeri, qui suas
virtutes simul omnes non prodigunt &
ostentant, in affectato sermone & illibe-
rali. Sed multa paucis decenti elegantiâ
cultâ comprehendunt, ita & illi homi-
nes, qui nimis nitore & splendore ve-
stium

stium student, merito vituperantur, nam talis immoderata ratio vestitus sine fraude esse nequit, & periculum est ne animus externis ornamenti respondeat. Valde illud quidem in juvenibus fit probabile, qvorum naturâ luxuriat animus, qvamobrem eleganter canit Poëta:
*Sint procul à nobis juvenes, ut fæmina, compti,
 Fine coli modico forma virilis amat.*

De mundo fœmellarum non est hic disputare locus & animus, neque de illarum ornatu: solet alioqui ille, si immodicus est, petulantis & lascivientis animi nota haberi. Interim sufficiens & firmagratitas à juvenibus masculis & fœminis expectari non potest, juvenili levitate stimulante, qvæ sensim verecundiâ & modestiâ accrescente eradicatur, tametsi suppetant exempla illorum, qvi senes juvenili more vixerunt, & juvenes constantia & gravitate fuerint conspicui: notum est qvod Annio Prisco accidit, qvi senex cum veniret in Capitolium, juvenili habitu & raso capite, Capitolio ejectus & in exilium missus est. Rogatus qvis esset,

Et cur capitolium ingredi ausus esset? cum responderet, ego Annus Priscus senex sum; Responsum ipse est: si Annus Priscus essem, non ita ratus venires, nemini enim in senatus hoc Sacro-Sancto ad gubernaculum reipublicæ adesse fas est, nisi præter vita honestatem, eano capite sit conspicuus. Sic leveri in tua censura Romani apud omnem posteritatem idcirco bene audiunt. Rethores etiam præstantissimi, Demosthenes & Hortensius, perhibentur in cultu corporis elegantes fuisse, quemadmodum & Poëtæ. De Menandro eleganter Phædrus Lib. 5. C. 2.

*Unguento delibutus, vestitu adfluens veniebat
gressu delicato & languido.*

De prioribus vero illis est apud Gelium L. 1. C. 5. quem locum non possum non apponere integrum, Demosthenem tradunt vestitu sincero, & cultu corporis nido venustoque, & nimis accurato fuisse. Hinc etiam κομψὴ illi χλαΐς νῷ μαλακὶ χειροῖ ab amulis adversariisque probro data. Hinc etiam turpibus indignisque in

cum verbis non temperatum, qvin parum vir,
 ore quoque poliuto diceretur. Ad eundem mo-
 dum Horatius omnibus ferme oratoribus
 etatis fux, nisi M. Tullio, clarior, quod multa
 munditia & circumspectè compositeque indu-
 tus & amictus esset, manusque ejus inter a-
 gendum forent arguta admodum & gestuosa,
 maledicēis compellationibusque probrosis ja-
 catus est; multaque in eum, quasi in bistrionem,
 in ipsis causis atque judiciis dicta sunt.
 Sed quum L. Torquatus, subagresti homo in-
 genio & infestivo, gravius acerbiusque apud
 consilium judicium, cum de causa Sulla que-
 reretur, non jam bistrionem cum esse diceret,
 sed gesticulariam Dionysiamque eum notissi-
 ma saltatrix nomine appellaret: cum voce
 snolli atque demissa Hortensius, Dionysia, in-
 quirat, Dionysia malo equidem esse, quam quod
 tu, Torquate, απεσσος, αναφρόδιτος, αποσ-
 δίονυσος. Deinde cum Bidemb: dicimus:
 illum vestitum esse immoderatum, qui non tan-
 tum supra modum est sumptuosus, sed etiam
 hunc, ubi ratione forme vestimentorum ma-
 gna appareat lebitas Promtuar: Connub:
 Them:

Them: 92. scilicet omnis se ad modum
hujus mundi ornans, & concupiscentia
carnis & oculorum ad superbiam tractus,
a peccatis non est immunis. Eadem re-
gula est de iis, qui morem hujus mundi in
saltationibus tenent, ludis & compotationibus,
nec non in iis, qui vaga venere diffluunt.
Nam omnia haec ad voluptates spe-
ctant, & nomine peccati veniunt, quem-
admodum hoc ipsum inter multos pro-
lixius docet Doct: Phil: Jacob: Spener
in prefatione ad tractatum, qui inscri-
bitur die Seligkeit der Kinder gottes.
Atque haec ad propositum nostrum suffi-
cient, cum pluribus non simus vacui.
Interea B. L. non fastidias hunc meum
laborem qui de Elegantia & venustate
in variis rebus agit, si per injuriam meam
tenuitatis decoloratus sit. Neque vero
hanc ideo materiam tractandam susce-
pi, ut novus venire: cum praeterquam
quod omnem gratiam novitatis hinc
abesse videoas, nec Tu exspectationi
nec meo debito satisfactum sit. Non
mi-

mirum autem est si Tibi rerum & stili
 simplicitas displiceat, cum & illius me-
 met distet deat. Nam præterquam
 qvod in hocce opere copiâ subsidio-
 rum defectus sim, defuit & mihi illud
 acumen ingenii qvod hic potuisse de-
 siderare qvod autem hic mihi deest,
 id Tibi compensabitur, modo ab huma-
 nitate dexteritate & benevolentia illâ
 qvæ erga omnes homines prona
 esse debet, me non
 excludas.

UNI ET SOLI DEO GLORIA!

